

Mazsalacas

Veštis

LTF un LNNK MAZSALACAS PILSĒTAS GRUPU IZDEVUMS

Nr. 47

1990

25.

martā

Sredzeca

Mana sirds — viņai tepat kaut kur bija jābūt !

1949.g. 25. martā pāri pa 20 mājām Romatas ciemā zaudēja savus patiesos saimniekus.

Kā notika saimniekošana pēc tam, par to, lai liecina šie fotomateriāli. Kādreiz sakām: "Liktenis."

"Tīlikas" - vienas no skaistākajām, turīgākajām Romatas ciema mājām. Bija.

"Tā bija liela laime, ja mūs pagāna līdz uz zaļumballi, kas notika "Tīlikās", skaisto, iekopto dārzu ielokā, ko rīkoja šo māju saimnieks."

"Kalnpuļauri".

Liels, skaists ābeldārzs ar izveidotu celiņu starp ābeļu rindām. Bija.

"Lejasjānītmači".

Ceļi palikuši, tikai pašu cilvēku nav.

Seit pat kūtij bija uzbraucamais ceļš. Katrai govij bija traucējs, kur padzerties.

"Jaunsilzemnieki" - te bija pāsts, liels, skaists ābeldārzs. Pie mājas plīvoja sarkanbaltsarkanais karogs.

"Lejasķūrēni" - tajā brīdī, kad mēs tur bijām, divi suņi visu laiku rēja.

Maza Zariņa foto

1. Var, ja nāk pavēle no augšas.
2. Nevar, jo nav instrukcijas, kā tādā situācijā rīkoties.
3. Pagaidīt, kamēr pāriet gribēšana.
4. Par karalī nepārvērsās, bet piedzināt.

(Vajadzīgo atbildi pasvītrot!)

1. Tuvojās 25.marts. Traģiska diena Latvijas tautai. Kāda vieta un un loma Jums bija 1949.g.marta notikumos?

Absolūti nekāda. Biju VDM iznīcinātāju bataljona nodaļas komandieris Skarākalna ciemā. Šos pienākumus sāku pildīt ar 1948.g.20.martu. Mans uzdevums bija organizēt iznīcinātāju darbu, pārzināt ieročus, apsargāt pagasta izpildkomiteju. Manā pakļautībā bija ap 20 cilvēku.

2. Daudzi cilvēki zināja jau iepriekš. Vai Jūs zinājāt?

Oficiāli nē. Pat nenojautu. Kad viss jau bija beidzies, tad, atceroties sīkumus, bija tā, kad varēja zināt, nojaušot. Piem., bija tāds uzdevums - nokopēt pagasta karti, atzīmēt tajā kulaku saimniecības.

3. Vai bija gadījumi, kad, teiksim, no Jūsu vadītās nodaļas kāds atteicās piedalīties šajā akcijā?

Cilvēki šim uzdevumam tika komplektēti pēc brīvprātības principa. Kas gribēja - tie varēja nepiedalīties. Viens atteicās un aizgāja mājās. Pret viņu neviens nevērsās, iemeslu neprasija. Diemžēl viņš pats nav dzīvojos.

4. Vai, pēc Jūsu domām, tā bija pareiza akcija?

Grūti izšķirt šo jautājumu. Mežā bija bandīti, tie bez atbalsta nevarēja dzīvot, taču nevajadzēja mērit visus ar vienu mērauklu.

5. Kura epizode palikusi visspilgtāk atmiņā? Kā izturējās cilvēki?

Sevišķi gadījieni negadījās. Viss bija negaidīts. Cilvēki neuztvēra šo notikumu traģiski.

6. Kāda ir Jūsu personīgā vainas apziņa?

Personīgā? Nekāda. Mans uzdevums bija sargāt, lai bandīti netraucētu šo pasākumu.

7. Kādas ir Jūsu domas, kas sagaida latviešu tautu nākotnē?

Esmu dzimis 1907.gadā. Atceros 1.pasaules karu. Mans tēvs tika iesaukts cara armijā. Piedalījās Ziemeļvētku kaujās. Bija saindējies ar gāzi. Pēc tam iedalīts vežumniekos. 1917.gadā demobilizēts. Kad dalīja zemi, arī tēvs prasīja, bet viņam neveda, jo esot bijis cara armijā, tādēļ nekāda zeme nepienākas. Tā par kalpu arī palika.

1919.g.atnāca ar muižu nacionalizāciju. Tad Latvijas laiki. Daudzpartiju sistēma. Cerība, ka strādniekiem kaut kas uzlabosies. Brālis gāja par puisi. Katru gadu mainījās saimnieki. Daudzpartiju sistēma. Visi kaut ko solīja. Pavisam ap 47 partijām. Gluži kā tagad. Viens lamāja otru. Mani no darba vien atbrīvoja 3 reizes un tikai par to, ka sastāvēju strādnieku organizācijā. Arī sievu atbrīvoja no darba tekstilfabrikā. Bieži vien notika arī kārtīga izkaušanās starp strādniekiem (sīsepēm) un aizsargiem. Vienreiz Bruno Kalniņam Valmierā teicu: "Lūk, tāda lieta. Atbrīvo no darba!" Viņš atbildēja, ka jācinās par šitādas iekārtas likvidēšanu, un tādas uzcelšanu kur būtu vāra strādniekiem.

Domājot par rītdienu. Tik ātrā laikā nekā nesanāks. Nav saskaņas.

8. Sabiedrisko kustību uzplūdu laikā, kurā pusē Jūs esiet?

Esmu strādnieku pusē. Esmu par to, lai nebūtu ekspluatācijas. Jāatgūst darba tikums.

9. Vai Jūs uzskatāt, ka izpildījāt tikai pavēli?

Jā.

10. Kādas prēmijas, apbalvojumus, teiksim, brīvdienas saņēma šīs akcijas izpildītāji?

Nekādas nesāņēma.

11. Kas bija Jūsu tiešais priekšnieks?

Bataljona komandieris Andrejevs Pēteris.

12. Kādas saņēmat instrukcijas pirms 25.marta izsūtīšanas?

Reizi mēnesī mums bija sanāksme. Runāja par to, ka sāksies pavasara sēja, mežā slēpjas daudz bandītu. Teica, ka sūtīs palīgā armijas daļas. Tika iedalīta grupa, kas jāatved uz pagastu un jānodod IK rīcībā. IK norīkoja, kur dzīvot. Bija 4 smagās mašīnas ar karavīriem un 8 virsniekiem. Kategoriski bija aizliegts lietot ieročus.

13. Ja būtu jāatgriežas pagātnē, kā Jūs rīkotos?

Ja man būtu tāds pat uzdevums. Es rīkotos tāpat. Man bija uzdevums cīnīties pret bandītiem.

14. Padomju vara izsūta, padomju vara reabilitē. Kā Jūs izskaidrojat šo paradoksus?

Grūti teikt. Ja tā bija kļūda, tad kļūda jālabo. Tie, kas izveda pavēli, vairs nav dzīvojos. Ir citi apstākļi, citi cilvēki, tāpat - citas pavēles.

15. Vai ir šodien redzamas garantijas, lai rīt tas neatkārtotos.

Tādu garantiju šodien nav.

16. Vai ticat Dievam?

Nē. Vajadzēja ciest gan par to, ka ticēju, gan par to, ka neticēju.

EDVARS VIRZA

ATVADAS NO LATVIJAS

Laiks šovakar vairs neies vecās sliedēs,
Būs puķes skumjas, bieži medus rūgs.
Uz tāliem ceļiem kumeļš netiks jūgts,
Un jasmīns zareins maljā neuzziedēs.
Par velti saule dienu tumsu kliedēs,
Prieks Jāņu nakti neatnāks pat lūgts.
Un rokā savītis zieds tikko plūkts,
Būs klajums baiga, aiz katra krūma biedēs.
Vējā miglu sarkanu pār laukiem dzīs,
Bez laika kokiem augļi nokritīs.
Par nastu būs kas ir un tas kas neva.
Pats zemes čailums taujāts paliks kluss,
Jo pārvērtusi ūdens avotus
Par vērmelēm būs aiziešana tava.

Piezīme: Dzejolis radies 1939.gadā, divus un desmit gadus pirms masveida deportācijām. Intuīcija?

Alfrēdu Zvejnieku intervēja

JĀNIS BERZIŅŠ

Raud latvju sētas

savus saimniekus pārnākam gaidot.

Atkal un atkal atgriežamies pie šī smagā, baigā, cietsirdības pilnā 1949.gada marta notikuma.

Bijušais Silzemnieku ciems, tagad daļa Ramatas ciema teritorijas. Kāds ir šo māju liktenis, no kurām 1949.gada 25.martā aizveda to saimniekus uz Sibīriju?

Daudz ēku vairs nav, labākajā gadījumā ir dzīvojamā māja ar tukšām, melnām logu acīm. Tādas ir "Mīlikas", "Kalnurlauri", "Lejasjānitmači", "Lejasšūrēni", "Jaundīriķi", "Vecdīriķi", "Eglītes". Šīs mājas bija skaidras, ar labi iekoptu zemi.

Ir daudz tukšu mājvietu. Par to, ka šeit kādreiz mītuši cilvēki, liecina gan liepas, vītoli, ozoli, kāds jasmīns vai ceriņu krūms, vai veca ābele, citu viet vēl ēku pamatu akmeņi vai kādas ēkas atliekas.

Šo mājvietu nosaukumi ir - "Vecpeidas", "Jaunpurlauri", "Kažoki", "Mazkangari", "Kūtszomnieki", "Purmalī", "Puriņi", "Ārņi".

"Lejaspurlauki", tagad "Lidumi", un "Kalnjānitmači", tagad "Pūpuri" ir pārvēstas 10 km tālāk - Nuķu apkārtnē. Šīs mājas ir apdzīvotas un saglabātas.

Apdzīvotas visu laiku ir arī "Pūpmutes", "Veclīfi" un "Jaunsilzemnieki".

Grūti, pat neiespējami, nezinātājam ir atrast "Mazkangaru" mājvietu. Aizauguši, pārpuvājušies un apmežojušies ceļi un lauki.

No šīm mājām uz Sibīriju aizveda četrus cilvēkus - vīru, sievu, divus dēlus, vēl 20 gadus nesaņēgušus. Viens dēls turklāt bija slims ar augstu temperatūru. Aizveda četrus, atgriezās - viens. Sibīrijas zemē atdusas nāte ar abiem dēliem. Arī tēvs nu smilšu

PILSONU KUSTĪBA CEĻĀ UZ LATVIJAS REPUBLIKU

(Informāciju par Pilsoņu kustību skatīt "Mazsalacas Vēstis" iepriekšējā Nr. 3)

8.februārī Mazsalacā tika ieviesta Pagaidu Pilsoņu komiteja (FPK) 5 cilvēku sastāvā - Viktorija Puriņa, Ināra Prauliņa, Baiba Melke, Jānis Valentinovičs, Andris Grāvis.

FPK galvenais uzdevums šobrīd - noorganizēt Pilsoņu kongresa delegātu vēlēšanas, kuras notiks no 8. - 23.aprīlim.

LR Pilsoņu kongress darbosies kā LR pilsoņu tiesiskā pārstāvniecība. Pilsoņu kongress vēl nav LR Saeima parlaments, jo vēlēts okupācijas apstākļos, kad nevar nodrošināt iespējas vēlēties visiem LR pilsoņiem. Tomēr LR Pilsoņu kongress būs tiesīgs izteikt pasaules sabiedriskajai domai un citu valstu valdībām LR pilsoņu likumīgo griebu, sākot sarunas ar starptautiskajām organizācijām un PSRS valdību par okupācijas demontāžu, kā arī pieprasīt LPSR AP sniegt atbalstu neatkarības atgūšanai.

Vēlēšanu tiesības ir visiem reģistrētajiem LR pilsoņiem un to pēcnācējiem, kuri vēlēšanu pirmajā dienā (t.i. 8.IV) sasnieguši 16 gadu vecumu. LR Pilsoņu kongresa vēlēšanām ir izveidoti vēlēšanu apgabali atbilstoši pašreizējiem Latvijas administratīvi teritoriālajam iedalījumam. Valmieras rajonā pārstāvības norma kongresā 10 delegāti (1 delegāts no katrām reģistrētajiem 3000 LR pilsoņiem). Arī mēs Mazsalacā balsosim par 10 delegātiem (ar kandidātiem iepazīstināsim avīzē "Liesma" un turpmāk "Mazsalacas Vēstis"). Par delegāta kandidātu var nobalsot tikai personīgi, par piedalīšanos vēlēšanās tiek izdarīta atzīme vēlēšanu sarakstos un izsniegta apliecinājums. Vēlēšanas notiks stacionāros punktos, kā arī apsekojot pilsoņu dzīves vai darba vietas. Par ievēlētiem uzskatāmi delegātu kandidāti, kas absolūtā vērtējumā saņēmuši balsu vairākumu attiecīgajā vēlēšanu apgabalā.

BAIBA MELKE

PAZIŅOJUMI

Pamatojoties uz LPSR MP lēmumu Nr.440 no 1987.g.28.07. "Par neproduktīvo mājdzīvnieku turēšanu LPSR", Mazsalacas pilsētas IK atgādina Mazsalacas pilsētas individuālo māju īpašniekiem, kuriem ir suņi:

Sanaksāt 1990.g. nodokli par suņiem, kas vecāks par 6 mēnešiem Mazsalacā, Ieņina ielā Nr.9 (puķu veikals). Maksas termiņš per 1.pusgadu līdz 1.jūnijam, Summa 3 rubļi par mēnesi.

Iedzīvotāji, nepieļaujiet suņu klaiņošanu!

ANITA ZARIŅA

PROGNOZE

Teju teju sācies pavasaris. Kā jau visi mežuļi, arī šis jaunzimušais var būt slimīgs, jo ziema, šķiet, iespīdējis un rādīs savus siltuma pilnos zobus. Tā vismaz līdz šim esot bijis: remdenai ziemai sekojot auksta vēja pievājots pavasaris.

Sākot ar 21.martu pār Zemi pārklājies Auna zvaigznājs. Aunam laimi nes Ametists. Auni ir trakulīgi un jaunības gados izdara daudz vieglprātību; zinības tie labprāt nemīlo. Viņi ir kaislīgi mīlētāji un vecumā krietni jokotāji.

Auna kundzes ir nikīgas, viltīgas un nevaldāmas plāps. Viru tās aizvien nospiež zem savas tupelītes, tālab tēdu izvēloties sev par sievu labi jāaprēķina, ka neiesprūk dzirkstis.

"Es būtu dziļi nepatiess, ja teiktu, ka tevi mīlu vairāk par visu pasaulē, tāpēc, ka man nav spēka izteikt savu kaisli pret tevi."

Šī kvēlā atzīšanās pieder angļu karaļa Henrija Septītā (1485. - 1509.) spalvai, Tidoru dinastijas aizsācējam, un bija vēlīts vienai no viņa daudzajām mīļākajām.

* * * * *

"Sieviešu metāls asāks, tīrāks, spilgtāks, patīkamāks nekā vīriešu. Tas ir uzticīgs partneris cīņā pret visām slimībām, ieskaitot iesnas". Tā savu kredo formulē rok - metall grupa "Sieviešu slimība".

Atbildīgais par izdevumu J. NAGLIS.
Iespiests Valmieras tip. "Liesma".
Ofseta tehn. Pasūt. Nr. 1532 Met. 999

Red.kolēģ. A.SLOKA, S.BAŠKENE, V.PURIŅA,
R.ĀUBE, J.BĒRZIŅŠ

Adrese: Mazsalaca, p/K 110. Maksā 30 kap.

3. SESIJĀ

28.februārī Mazsalacas TDP deputāti sanāca kopā uz jau 3.sesijas.Sesijas darbā piedalījās viesi no Rīgas, kā arī rajona IK priekšsēdētājs A.Bērziņš un citi IK darbinieki.

Viens no galvenajiem jautājumiem - par pilsētas inženiertehnisko tīklu projektēšanu.

Išu informāciju šajā jautājumā sniedza E.Āboliņš.Rajona IK priekšsēdētāja vietnieks B.Ansons atzina, ka attīrīšanas iekārtu pilnīga projektēšana un uzcelšana iespējama tikai nākošajā piecgadē.Pagaidām jāiztiek ar pagaidu ietaisēm, kuras spēj pilnīgi nodrošināt celt paredzēto objektu pieslēgšanu tām.

Valmieras raj.IK priekšsēdētājs B.Bērziņš izteica domu, ka, lai noteiktu cik nepieciešams iedalīt līdzekļus celtniecībai, jānosaka celtniecības objektu secība.Andris Bērziņš informēja deputātus, ka Mazsalaca ir vissliktākajā situācijā labiekārtošanā visā Valmieras rajonā.Salīdzinot ar kopējo situāciju rajonā, Mazsalacā tas ir apmēram 12%.

Deputāti izvirzīja divus variantus celtniecības objektu secībai:

1. ūdensvads un attīrīšanas iekārtas.
2. ūdensvads un att.iek. Slīmnīca.
- Dzīvojamā māja.
- Kultūras nams.
- Dzīvojamā māja.

Balsošanā balsu vairākumu ieguva 2.variants.

Pēc diezgan garām diskusijām par atbrīvoto TDP priekšsēdētāju tika apstiprināts Edvīns Āboliņš.Sesija nolēma, ka Mazsalacas pilsētas IK no brīvā budžeta 1989.g.atlikuma iedalīs darba algu limitu. Vienlaicīgi par TDP pr-ja vietnieku tika ievēlēts deputāts Māris Zariņš.

Mandātu komisijas pr-je U.Dreimanis ziņoja par Mazsalacas pilsētas vēlēšanu apgabalu Nr.3,12,19 deputātu pilnvaru atzīšanu.

Jānis Naglis ziņoja par izmaiņām Mazsalacas patērētāju biedrības tirdzniecībā, iepazīstināja deputātus ar 4.variāntiem tirdzniecībā.Deputāti nobalsoja par 4.variāntu.

Sesijā tika apstiprināts arī Mazsalacas krājbankas darba laiks.

BAIBA BAŠKENE

PIEZĪME

3.sesijā aktuāls bija jautājums par kadriem skolā, jaunajā bērnu dārzā, kultūras namā, poliklīnikā un slīmnīcā. Izņemot šo vērtēti piederošo sludinājumu, aicināsim nenoraidīt domu par dzīvojamās mājas celtniecību, meklēt arī citas iespējas.

JĀNIS BĒRZIŅŠ

Ar 1944./45. mācības gadu Mazsalacā tiek atvērta jauna 6 - gadīga

VALSTS SKOLOTAJU INSTITŪTS.

Sogad tiek atvērta 1.,2.,3.,4.un 5.klases.Vidusskolu audzēkņi tiks uzņemti attiecīgās klasēs ar vidusskolu liceībām, nepārsniedzot rīkojuma noteikto vecumu.Pirmā klasē iestāšanās pārbaudījumi notiks 17.un18.aprīlī Mazsalacas valsts ģimnāzijas telpās pl.8 rītā. Pieteikšanās jāizdara Mazsalacas valsts ģimnāzijā kancelejā personīgi vai ar rakstu, iesniedzot:

1)Vecāku parakstītu lūgumu par uzņemšanu institūtā; 2)vecuma zīmi; 3)baka zīmi; 4)veselības lapu.

Direktors.

"Pēviņa"
1944.gada 4.aprīlī.

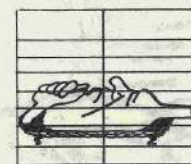

Mazsalacā runā, ka...

...viena no skaistākajām Mazsalacas apkārtnes vietām ir pilsētas centrs.

...ja jau bērnu dārzā celtniecībai vislabākā vieta bija pilsētas sporta laukums, tad slīmnīcu un poliklīniku pēc līdzīga parauga varētu celt lībiešu pilskalnā.

...1.aprīlī iedzīvotāji saņems jauno alkohola talonu vietā vēl jaunākus.

kalniņā - Latvijā.

Sūpuļa vieta daudz stiprāk sien,
Nekā spēj svešnieku vašas.
Tamdēļ turp domas kā putni skrien,
Meklējot postītās ligzdas.

Šīs rindas arī ir tapušas tālajā Sibīrijā.

Ligzdas nu tukšas ...

Arvien uzmācies jautājums - kādēļ šeit paliek arvien tukšāks un
klusāks, kādēļ neviens šeit negrib atgriezties, arī tagad, kad veido-
jas jaunssimniecības.

Varbūt tāpēc, ka par daudz ļaunuma, negēlības, cietsirdības un
baiguma ir pieredzējušas šīs vietas?

Bet varbūt tomēr drīz pienāks diena, kad šajās vietās kādas
spēcīgas, darbu mīlošas rokas izraks no jauna aku, peceļš šķām spē-
res un no jauna lidīs lidumus?

Nelāusim vēl vairāk aizaugt Latvijas zemei, nelāusim dadziem
un nātrām ieaugt dzintās sētas vietā, nelāusim aizaugt tēvu tēvu
iemītajām takām! Atdzīvināsim šo māju dvēselītes, lai nekad un ne-
kur neraud ne latvju, ne citas sētas!

DAILA OŠENIČE

PAZIŅOJUMI

24.martā plkst. 15⁰⁰ Burtnieku baznīcā piemiņas dievkalpo-
jums, plkst. 17⁰⁰ gājieni uz ciema padomi, kur tiks
atklāts piemineklis Burtnieku ciema nepamatoti
izsūtītajiem.

Pēc tam sarīkojums Burtnieku kultūras namā.

25.martā Valmieras stacijā plkst. 10³⁰ ziedu nolikšana pie
pieminekļa nepamatoti izsūtītajiem.

Pēc tam dievkalpojums Valmieras baznīcā.

25.martā plkst. 16⁰⁰ Mazsalacas ev. - lut. baznīcā aizlūgums
1949.g. 25.martā cietušajiem.

Neaizmirsīsim šajās dienās aiziekt uz Sniedzēnu kalnu
un atcerei aizdegt svečīti.

āiz ziemas, aiz sniega, aiz sala

Aiz ziemas, aiz sniega, aiz sala

Kur jūnijā cerīgi plaukt,

Aiz ciešanām tālu bez gala

Tu atgriezies ilgojies, draugs.

Aiz ziemas, aiz sniega, aiz sala

Gaiš pagātne, saipi un prieks.

Tai zemē tur tālu bez gala,

Kur bijī tu svešs un lieks.

Aiz ziemas, aiz sniega, aiz sala

Tu atgriezies ilgojies, draugs,

Kad dzimtenē tālu bez gala

Atkal jūnijā cerīgi plauks.

Aiz ziemas ... gul' pasaku sala...

Cik sveša! Kā mainījiesies

Būs zeme - tur tālu bez gala

Kad tava reiz atpakaļ ies.

Aiz ziemas, aiz sniega, aiz sala

Gul' pagātne, saipi un prieks,

Gul' dzimtene - tālu bez gala, -

Pār visu balts sasniedzis sniegs ...

Aiz ziemas, aiz sniega, aiz sala

Iet taka uz nākotni draugs.

Iet tālu, vēl tālu bez gala,

Kur ziedonī cerīgi plauks ...

EGILS TĀLAVS

1950.g. 11. novembrī

SKOLAI JĀBŪT SABIEDRĪBAS UZMANĪBAS CENTRĀ

Laikam gan neatradīsim ne skolēnu, ne skolotāju, ne vecākus,
kas pilnībā būtu apmierināti ar šodienas skolu. Ir pagājis gandrīz
gads, kopš deklarēti skolas reformas galvenie pamatvirzieni: demo-
kratizācija, humanizācija, suverenitāte, kāds pašlaik realizējas gal-
venokārt formā, bet ne saturā un būtībā. Domāju, ka Mazsalacas vidus-
skola kā visas mūsu izglītības sastāvdaļa nav izņēmums.

Vairāk nekā gadu skolā darbojas padome, kuru vienādā skaitā
sastāda skolēni, vecāki, uzņēmumu vadītāji un skolotāji. Pašlaik tās
vienīgā darbības forma ir sēdes reizi 1 - 2 mēnešos, kurās balsojot
apstiprina skolas vadības izteiktos priekšlikumus.

Esam pārgājuši uz 5 dienu darba nedēļu ar 40 min. mācību
stundu. Līdz ar to skolēnu darba diena ir 7 - 8 stundas. Pēc šādas
slodzes papildus nodarības sekmēs vājākiem skolēniem vai fakulta-
tīvi skolēnus skolēnus interesējošos priekšmetos ir vienkārši ne-
produktīvi. Tāpēc vienīgā iespēja - tos organizēt sestdienās. Raču
tās - gan skolēni, gan skolotāji - esam jau sev pieņēmuši par neat-
ņemamām brīvdienām. Kā rāda skolēnu sekmes pirmajā trimestrī, ar ku-
rām katrs var iepazīties savā darbavietā, piecu dienu darba nedēļa
mācību darbam par labu nav nākusi.

Demokratizācija ir saasinājusi vēl vienu sāpīgu problēmu -
skolēni, kuri nevēlas vai nespēj mācīties. Līdz šim tādas "aizvilka"
līdz astotajai klasei, iedeva apliecību par iegūto izglītību un
"iestūrēja" kādā arodskolā. Tagad 14 - 15 gadus sasniegušam 8. klas-
niekam ir tiesības neturpināt mācības, tieša ar Nepilngadīgo lietu
komisijas lēmumu. Tā, Valmieras rajonā katru mēnesi ap 10 šādu pusau-
dņu atstāj skolas un "dodas lielajā darba dzīvē". Ar lielāko daļu
no tiem Nepilngadīgo lietu komisija satiekas otrā reizi - tikai
šoreiz kā ar likumpārkāpējiem, klaiņotājiem un nestrādātājiem. Cie-
nījamie vecāki, vai pārāk vieglprātīgi nedodot ceļa zīmi saviem lo-
ļojumiem uz bezdarbu, jo diez vai strādāt nekvalificētu palīgdar-
bu ir viņu dzīves sapņa piepildījums.

Pašreizējās skolas nolīgšanas laiks ir radījis tādu pār-
prastu demokratizācijas izpausmi kā ļaunprātīgu nemācīšanos. Vecā-
ko, arī vidusskolas, skolēnu vidū valda atmosfēra: "stundās mums māca
daudz ko lieku"; "kāpēc jānācās tādi priekšmeti, kas dzīvē man nebūs
vajadzīgi"? Aiz šiem visumā pareizajiem argumentiem slēpjoties var
nemācīties nemaz un neko, jo daudzziem, varbūt, neinteresē nekas. Uz-
tu, ka 77. - 12. klasu skolēniem mācās, apmēram, ceturtdaļa, vēl cetun-
tā daļa formāli izpilda mājas darbus, pārējie tikai ierodas skolā.

Ņemot vērā minētās problēmas, nākošajā mācību gadā plānots
atvērt 8. klasi ar darbības virzienu tiem, kuriem pabeigt 9. kla-
si pēc vispārējās programmas ir problemātiski. Seit trīs mācību ga-
dos varēs iegūt traktoristu, galdnieka, remontatlēdznieka, piena-
siera ražotāja profesiju. Izņemot nākošos traktoristus, pārējie savas
profesijas apgūs individuāli kā macekļi pie meistariem nākošajās
darba vietās. Domājams, ka triju gadu laikā skolēns varēs parādīt,
vai būs vajadzīgs šajā vietā.

Otrs jauninājums būs iestātiesāmenī vidusskolas 10. klasē.
Bez tiem nākošajam vidusskolēnam iestājoties būs jāpamato, kāpēc
mācību turpināšanai tiek izvēlēta vidusskola. Būtībā reflektants
kopā ar vecākiem noslēgs līgumu ar skolu, par to, kādām prasībām
jāatbilst viņa zināšanām, beidzot 12. klasi, ja tiks izpildītas sko-
las prasības. Cerams, ka tas kaut daļēji samazinās ažiotažu par "va-
jadzīgiem un nevajadzīgiem priekšmetiem", kā arī palielinās skolas
un skolēnu atbildību par mācību darbu.

Pamatīgs darbs skolai ir priekšā izglītības satura izmai-
nīšanā. Firmkārt, pamatskolai ir jāatmet viss liekais šī vecuma bēr-
niem un jāiemāca pamatīgi trīs galvenās lietas: lasīt, rakstīt un rē-
ķināt. Pārējams ir jābūt tikai iepazīstināšanas līmenī: gan dabas mā-
cība, gan valodas: krievu, vācu, angļu, gan darba praktiskās iemaņas.

Līdz 6. - 7. klasei jātiek pilnīgā skaidrībā par skolēna
spējām un interesēm un tālākai apmācībai jānotiek pilnīgi diferen-
cēti. Nevar uzskatīt par normālu, ja līdz 18 gadu vecumam nākošais
inženieris, skolotājs, zemnieks, šoferis, ārsts vai mākslinieks mācās
vienu un to pašu, nemaz jau nerunājot par vidusskolu. Darbmācības
klases varētu būt pirmais solis šajā virzienā.

Vidusskolā ir jāizdala obligāti apgūstamais kodols visos
priekšmetos, kam būtu nepieciešamas 1 - 2 stundas nedēļā. Mācību sa-
turs šeit būtu organizējams kā kultūrvēsturisks kurss, kas ietvertu
pasaules kultūru un pieredzi. Pārējai apmācībai jānotiek pilnīgi
diferencēti, kur skolēni izvēlas padziļināti apgūstamos priekšmetus.

Skola ir tikai savas atjaunotnes ceļa pašā sākumā un vēl
daudz pārmaiņu jānotiek, lai tā atgūtu savu dabisko vietu. Lai tas
notiktu, līdz katra Latvijas pilsoņa apziņai jānonāk patiesība:
"Nav citas iespējas izdzīvot, kā peceļt izglītību visaugstākajā lī-
menī". Un, kamēr valdīs priekšstats, ka vissvarīgākais ir politika,
tad ekonomika, bet veselība un izglītība tikai pēc tam, uz reālu
augšupeju nevienā dzīves jomā mums nav ko cerēt.

Mazsalacas vidusskolas direktors
G. BERZIŅŠ